

Asia: 801/40.02.00/2015

Ehdotus sotilastiedustelua koskevaksi lainsäädännöksi (työryhmän mietintö)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausunto ehdotuksesta sotilastiedustelua koskevaksi lainsäädännöksi; työryhmän mietintö

Puolustusministeriö on pyytänyt ulkoasiainministeriöltä lausuntoa työryhmän mietinnöstä ja ehdotuksesta sotilastiedustelua koskevaksi lainsäädännöksi. Ulkoasiainministeriö vastaa lausuntoon pyydetyn mukaisesti lausuntopalvelu.fi-osoitteessa.

Mietinnön tavoitteena on ollut parantaa Puolustusvoimien tiedonhankintaa Puolustusvoimien tehtäviin liittyvistä vakavista kansainvälisistä uhkista ja ajanmukaistaa Puolustusvoimien tiedustelua koskevat toimivaltuudet. Ulkoasiainministeriön edustaja ja pysyvä asiantuntija ovat osallistuneet soti-lastiedustelua koskevan lainsäädäntötyöryhmän työhön, ja heidän esittämänsä näkökohdat on siten voitu ottaa huomioon mietintöä valmisteltaessa. Ulkoasiainministeriö voi näin ollen yhtyä mietinnön esityksiin ja suosituksiin.

Sekä sotilas- että siviilitiedustelua koskevat lainsäädäntöhankkeet ovat tärkeitä Suomen turvallisuuden kannalta. Lainsäädäntöhankkeiden kokonaisuuden arvioimisen kannalta on hyvä, että sekä sotilas- että siviilitiedustelua koskevat lakiehdotukset ovat samanaikaisesti lausunnoilla.

Mietintö sisältää asianmukaisen kuvauksen Suomen turvallisuusympäristön muutoksista samoin kuin tiedonhankinnan ja tietoturvaohjelmien torjunnan nykytilasta. Kansainvälinen toimintaympäristö on muuttunut uudenlaisen turvallisuustilanteen, uudenlaisten uhkien ja nopean teknologisen kehityksen sekä rajat ylittävien tietoverkkojen ja niiden mukanaan tuomien uudenlaisten haavoittuvuuksien myötä. Suomen viranomaisten tiedonhankintamenetelmiä ja toimivaltuuksia niin yleisesti kuin erityisesti digitaalisessa tietoverkkoympäristössä tulee tarkastella muuttuneen tilanteen valossa. On tärkeää, että lainsäädäntö antaa viranomaisille mahdollisuuden tarvittaessa

harjoittaa sellaista tiedustelutoimintaa, jota niiden tehtävien täyttäminen muuttuneen turvallisuusympäristön ja teknologisen kehityksen oloissa edellyttää. Ulkoministeriö katsoo, että selkeään lainsäädännön luominen ulkomaan henkilö- ja tietojärjestelmätiedustelua varten parantaa Suomen ylimmän valtionjohdon ulko- ja turvallisuuspoliittisen päätöksenteon edellytyksiä ja voi torjua Suomeen kohdistuvia vakavia ulkoisia turvallisuusuhkia.

Sotilastiedustelulla on ulko- ja turvallisuuspoliittisia ulottuvuuksia. Ulkoasianministeriö on pitänyt tärkeänä, että tämä asia otetaan huomioon niin tiedustelutoiminnan yhteensovittamisessa kuin tiedustelun ohjaamisessa, valmistelussa ja siitä päättämisessä. Ulkoasianministeriö on tyytyväinen siihen tapaan, jolla lakiehdotus esittää nämä asiat järjestettäväksi, ja pitää tärkeänä asian huomioon ottamista jatkossakin.

Sekä sotilas- että siviilitiedustelua koskevien työryhmien työssä on korostunut, että tiedustelun on oltava kohdennettua ja oikeasuhtaista ja rajoitettava välttämättömään. Oikeusministeriön asettaman tiedustelutoiminnan valvonta-työryhmän mietinnössä (OM 18/2017) ja eduskunnan pääsihteerin asettaman tiedustelun parlamentaarinen valvonta-työryhmän mietinnössä (29.5.2017) täydennetään lakiehdotuskokonaisuutta tarvittavan laillisuusvalvonnan ja parlamentaarisen valvonnan osalta.

Nämä ovat tärkeitä näkökohtia myös Suomen kansainvälisten veloitteiden johdosta. Ulkoasiainministeriön näkemyksen mukaan mietinnöissä on kiinnitetty asianmukaista huomiota kansainvälisen oikeuden Suomelle asettamiin velvoitteisiin mukaan lukien ihmisoikeusveloitteet. Valmistelutyössä on otettu huomioon muun muassa Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännöstä johtuvat vaatimukset.

Mietinnön sivulla 152 todetaan, että ”esityksessä on otettu huomioon Ahvenanmaan asemaa koskevat kansainväliset sopimukset ja Ahvenanmaan itsehallintoa koskeva lainsäädäntö. Esityksen ei arvioida olevan ristiriidassa voimassaolevan sääntelyn kanssa Ahvenanmaan erityisasemaa koskien.” Ulkoasiainministeriö ehdottaa, että kyseisessä kohdassa mainittaisiin Ahvenanmaata koskevat kansainväliset sopimukset seuraavasti: ”Esityksessä on huomioitu Ahvenanmaan asemaa koskevat kansainväliset sopimukset Ahvenanmaan saarten linnoittamattomuudesta (SopS 1/1922) ja Suomen ja Neuvostoliiton välillä tehty sopimus Ahvenanmaan saarista (SopS 24/1940) sekä Ahvenanmaan itsehallintolaki.”

Mietinnön sivulla 203, 18 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan 3 momentin osalta, että ”kansainvälisillä velvoitteilla tarkoitettaisiin lähinnä kansainvälisiä tietoturvaluussopimuksia, joita Suomi on jo solminut useiden merkittävien yhteistyötahojen kanssa. Lisäksi viitattaisiin kansainvälisistä tietoturvalvelvoitteista annettuun lakiin, jolla on etusija soveltamisessa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) sijaan.” Ulkoasiainministeriö toteaa, että tässä yhteydessä olisi hyvä käydä ilmi, että kansainvälisistä tietoturvaluussopimuksista annettua lakia sovelletaan kansainvälisten tietoturvaluussopimusten perusteella suojattaviin ulko-maisiin

turvallisuusluokiteltuihin tietoihin. Muutoin etusija suhteessa jul-kisuuslakiin voi antaa asiasta harhaanjohtavan kuvan.

Lisäksi valmistelijoille on toimitettu suoraan mietintöön liittyviä teknisiä huomioita.

Rimppi Elina
Ulkoasiainministeriö